

Ο ΘΕΑΤΗΣ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΗΘΙΚΟΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ,
ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΘΕΤΙΚΟΝ, ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΑΡΑ ΜΙΧΑΗΛ ΣΧΙΝΑ.

Ἀριθμὸς 18. Περίοδος πρώτη. Τῆ 3ο Σεπτεμβρ. 1837.

Λόγος Θεοφίλου Καίρη.

(Δέκα παρ' ὀλίγον ἔτη παρήλθον ἀφ' οὗτου ἐξεφωνήθη ὁ προκειμένος λόγος· καὶ μένει εἰσέτι ἔναυλος εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν Ἑλλήνων, ὡς χθές ἢ σήμερον ακουσθεῖς, καὶ διαπαντός θέλει μένει, ὡς κύρις ἱστορικὴ καὶ ῥητορικὴ, ὡς πράξις ἀμάραντος, παμπόθητος, καὶ μουσικωτάτη. Τοιαύτην θεῖαν μαῦραν ἐπικλώουσιν ἡ ἀρετὴ καὶ αἱ Μοῦσαι εἰς τὰ γνήσια ἔκγονα τῶν ἐμπνεύσεών των! Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ὑπηρετοῦντες τῇ φιλότατῃ πατρίδι, προθύμως συλλέγομεν ἐνταῦθα τὴν ἠχὴν, καὶ πληθύνομεν διὰ τοῦ τύπου τὸ παράδειγμα, εἰς νοῦν βάλλοντες τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ὅτι ἐκ μνήμης ἐβρέθη ὁ λόγος ἐν Αἰγίνῃ τῷ 1828 πωτηριῷ ἔτει, ἡμέρᾳ δωδεκάτῃ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, καθ' ἣν σκιρτῶσα ὑπεδέχτο εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐνδοξόν αὐτῆς παῖδα Ἰωάννην Καποδίστριαν, παρ' αὐτῆς ἐκλελεγμένον Κυβερνήτην τῆς πολιτείας. Ὡ πόϊαι ἐλπίδες ἐθέρμαινον τότε τῶν Ἑλλήνων τὰ στήθη! Ἀλλὰ καὶ πόσοι ἀκμαῖον αἴσθημα ἐνόμου ἐλευθερίας καὶ θεοσκήπτου δικαιοσύνης ὑπηγόρευσε τὰ λεγόμενα! Παρίστανται καὶ ἀξιώματα εὐδρα πολιτικῆς ἀκεσφόρου, καὶ πανταχόθεν ἀποστίλβει πατριωτισμὸς ἀκρατος καὶ νεανικὸς, ὑπὸ ἀναμνήσεων Ἑλλητικωτάτων ἀναπτερούμενος, καὶ νοῦς ὑπερίδρυται ἀρχιτέκτων, μεμυημένος τὰ σεμνότατα. Νεαρὸν ἀνιστᾷ ὁ λόγος καὶ ἐμψυχον ἀναζωογραφεῖ ὅλον τὸ δράμα τῶν τῆς ἐπαναστάσεως

συμφορῶν καὶ καμάτων, καὶ δεικνύει εἰς τὸν Κυβερνήτην τὰ ὑψηλὰ καὶ μεγαλόμοχθα χρέη του, ὀδηγομένου ὑπὸ τῆς πατρῴας θεοσεβείας. Ἐπαινεῖ χωρὶς κολακείαν. Προφήτης ἀνεκδοίκατος, συμβουλεύει εὐρυσθενεῖς ἀληθείας. Ὁ Ἄνδρος! Ὡ νῆσος ἱερά! Χαῖρε, καὶ ἐνδίκως καυχῶ ὅτι τὸν Θεόφιλον Καίτην ἐγέννησας, ὄνομα καὶ πρᾶγμα ἀειθαλές· ὅστις πρῶτον εἰς τὴν φιλόμουσον Ἰωνίαν ὡς νέος Τριπτόλεμος περιεῦθνε χάριν τῶν δεδουλωμένων ὁμογενῶν τὸ ἄροτρον τῆς ἐπιστήμης· ἀκούσας ἔπειτα τὴν σάλπιγγα τῆς πατρίδος, δρομικῶς ἐγκατεπήδησεν εἰς τὴν παλαιστραν τῆς ὑπὲρ πίστεως καὶ ἐλευθερίας δορυμαχίας, καὶ λέγων καὶ φρονῶν καὶ πράττων δὲν ἔπαυσε μέχρι τέλους τὰ συμφέροντα τῆ Ἑλλάδι· εἰρηνευσάσης δὲ ταύτης, λαμβάνει τὴν βακτηριαν γηραιῆς, καὶ τρέχει ἀίνκως ὡς ἱερεὺς ἐστεμμένος μεγάλου θεοῦ· διαπερὼν πελάγη καὶ ἠπείρους πολλὰς δι' ὄλων ἐτῶν, ἀπὸ Ἀνατολῶν εἰς Δυσμὰς καὶ ἀπὸ μεσημβρίας εἰς ἄρκτον, ζητεῖ, πλησιάζει μὲ φιλόπικριν ἱεστηριαν τοὺς ἀπανταχοῦ ζηλωτὰς τοῦ φωτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος, χεῖρ δι' ἀγίων σημείων λιπαρὸν ἐντὸς αὐτῶν τὸ τῆς πειθοῦς μῦρον, συλλέγει χορηγήματα, ἐπιστρέφει θεόπεμπτος, ἀποποιεῖται μεγαλόψυχος καὶ σώφρων περὶ τοὺς λόγους παράσημα χριζύμενα μὲν καὶ εἰς ἀγαθοῦς, πολλάκις δὲ πολλαχοῦ παραδόξως κρεμάμενα καὶ εἰς ἀξιοκρεμάστων λυμεῶνων σαπρὰ καὶ κτεστιγματισμένα στέρνα· εἰς Ἄνδρον ἔφθασεν ἐξέτεινεν ἡσυχίως τὸ σκῆνωμα, καὶ τεκταίνει τὸν Δούρειον τῆς σοφίας ἵππον, καὶ λατομεῖ, ἰδρῶν, ἀγρυπνῶν, ἀνδριάντας ἐμμελεῖς, ἀρετῆς τρόπαια, νέους πολίτας, τῆς νεωστὶ ἀποκτηθείσης Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας μόνους ἀξίους φύλακας καὶ ἀτρέτους προμάχους. Τοιοῦτος βίος δὲν ἔχει θάνατον. Καίτοι σήμερον ἐν παραβύστω που ἀπεσκιασμένος, ἀσφαλῆ καὶ ἄδυτον περιμένει τὴν λάμπιν, ὡς αἱ ἀθάνατοι ἐκεῖναι ἀποκαλύψεις καὶ εὐεργεσίαι ὅσαι πάλαι εἰς ἡμᾶς ἐπερῦθησαν καὶ

ἀπὸ τὰ τῆς νήσου Πάτμου ἡσυχαστήρια. Καὶ μέλλουσι ποτὲ οἱ ἀπόγονοι νὰ πλέωσιν ἐρευνηταὶ θεόληπτοι πρὸς τὸν ἐν Ἄνδρῳ τόπον ὅπου ὁ θεοφιλῆς Θεόφιλος ὁ Καίτης ἐπαιδαγώγει τὴν ὄρφανὴν γονέων καὶ ἐπιστήμης Ἑλληνικὴν νεολαίαν! Παρὰ δὲ πάντα ταῦτα, ἀποδεικνύεται καὶ διαγνώστης τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος ἀκριβέστατος, ὁ σοφὸς καὶ χρηστός διδάσκαλος. Τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἀντιλαμβάνεται μὲν ὀξείως τοῦ κάλλους τῶν περιβλέπτων λόγων καὶ ἔργων, ἀλλὰ καὶ εὐκόλως ἐγκαταλείπει τὰς ἀντιλήψεις, ἂν οἱ πατέρες τῶν τοιούτων καλῶν, ἔτι ζῶντες καὶ ἰσχύοντες, καταβύχνησιν καὶ διαπυύσωσιν εὐεργετοῦντες αὐτό. Τόσον ἀκόρεστοι ἡδονῶν γενναίων ὑπάρχουσιν αἱ Ἑλληνικαὶ ψυχαί, καὶ τόσον ἐργῶδες εἶνε τὸ ἀλίσκεν καὶ διὰ τέλους κατέχειν αὐτάς! Ὅχι ἀγογγύστως ἀνέχονται καὶ τὴν περιφανεστάτην δόξαν, ἐπὶ τῶν δαφνῶν ἀναπαυομένην πρὶν τοῦ θανάτου! Ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς, θαυμάζομεν καὶ διακαῶς ἀγαπῶμεν ἐν παντὶ καιρῷ τὰ μεγάλα καὶ ἀγλαὰ, ἔατε φύσεως καὶ ἐξ ἀγωγῆς. Ὅχι δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔλαφοι διψῶσαι γυρεύομεν αἰετοπετὰ νὰ χορτάσωμεν τὴν θαυμαστικὴν τῶν τοιούτων ψυχῆν μας· πλην φεῦ! ὡς εἰς ἐρημὸν πλανώμενοι τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα, μόλις τοῦ καὶ τοῦ εὐρίσκομεν ὀάσεις τινὰς εὐμενεῖς, τῶν ὁποίων ἡ θεοσεβία δρόσος παρηγορεῖ καὶ ἀναψύχει τὴν ξηρασίαν μας. Τούτων λοιπὸν οὕτως ἐχόντων, ἐπειδὴ τὰ μὲν διανοήματα πᾶν ἀνθρώπων, καθ' ἕνα τὰ ἄφρανα οἴχονται ἕως τῆς συντελείας, μόνα δὲ τὰ γραπτὰ ἢ πρακτὰ, εἴτε εὐγενῆ εἴτε φαῦλα, ἐνδέχονται διάρκειαν, ἔνεκα τούτου, ἂν ποτὲ κατὰ τύχην καὶ παρὰ προσδοκίαν φανῶσι που μετὰ θανάτον μας τὰ πρῶτα τῆς ἡμετέρας ἀδυνατοῦ χειρὸς χαράγματα, θέλομεν νὰ γνωρίζωσιν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ, ὅτι ἡ ἐνεσῶσα κατάστασις τῆς πατρίδος μας δὲν εἶνε οὐδὲ ποσῶς ἰδικόν μας κατασκευάσμα, ὅτι ἐκλαύσαμεν ἐπ' αὐτῇ, καὶ ὅτι ἠγωνίσθημεν ἐκ τῶν ἐνότων νὰ συντελέσωμεν εἰς βελτιώσιν τῆς).

« Οὐκ ἄρξω ἐγὼ ὑμῶν· καὶ οὐκ ἄρξει ὁ υἱός μου ἱμῶν·
Κύριος ἄρξει ὑμῶν· Κύριος κυβερνήσει ὑμᾶς. »
(Κριτῶν Κεφ. Η'. 23).

Εἰς τοιαύτην λαμπρὰν καὶ ἐπίσημον ἡμέραν, Κυβερνήτα τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ὁποίαν Σὲ ὑπῆντησε καὶ Σὲ ὑπεδέχθη ἡ πατρίς ἐν τῷ μέσῳ ἀνεκφράστου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσως, εἰς τοιαύτην τοῦ λαοῦ τῶν Ἑλλήνων ὁμήγουριν, ἐν ᾧ ὑψώνει φωνὰς εὐχαριστηρίους πρὸς τὸν Ἰψίστον διὰ τὴν τόσον ἐπιθυμητὴν καὶ εὐκαταίαν ἔλευσίν σου, ποίαν ἀγγελίαν πλεονῶν χαροποιᾶν ἠδύνατό τις νὰ φέρῃ εἰς τὸ μέσον ἐκ μέρους σου, σύμφωνον τῷ ὄντι μὲ τὰ φρονήματα τῆς ψυχῆς σου, μὲ τὰ συναισθήματα τῆς καρδιάς σου, μὲ τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς ὅλων τῶν ἀληθινῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος, καὶ μὲ τὰς μεγάλας ἐλπίδας τὰς ὁποίας ἔχουσιν εἰς Σὲ; Τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἀναγγεῖλῃ πλεονῶν χαρμῶσιν, κατάλληλον μάλιστα εἰς τὰς παρούσας τῆς πατρίδος περιστάσεις, καὶ ἐχέγγυον τῆς διὰ σου ἐλπίζομένης εὐτυχίας τῆς, παρ' ἧς, ἀρχηγὸς λαοῦ ἐλευθέρου, ἐλευθέρως ἐκλεχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὑπέσχετο πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ φέρῃ εἰς ἔκβασιν;

Ἀκούσατε λοιπὸν, λειτουργοὶ τοῦ Ἰψίστου! Ἀκούσατε, Σεβάσμιε Πρόεδρε, καὶ Βουλευταί! Ἀκούσατε, πολιτικοί, πολεμικοί, καὶ ὅλος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, ἀκούσατε! « Κύριος ἄρξει ὑμῶν· Κύριος κυβερνήσει ὑμᾶς. » Δὲν θέλουσιν ἐξουσιάζει εἰς τὸ ἐξῆς ὀλέθρια πάθη· ὄχι χαμερπεῖς ἰδιοτελείαι· ὄχι ραδιουργίαι· ὄχι οἰκειὸς, ἐὰν δὲν ᾖται ἄξιος· ὄχι συγγενῆς, ἐὰν ᾖται ἀνεπιτήδειος· ὄχι φίλος τοῦ Κυβερνήτου, ἐὰν δὲν ἔῃ ἱκανότητα· ἄλλ' ἡ ἱερὰ δικαιοσύνη, καὶ οἱ αἰώνιοι καὶ ἀμετάβλητοι νόμοι τοῦ Θεοῦ, οἱ πρὸς κυβερνήσιν ἐλευθέρου ἀνθρώπου διορισθέντες, θέλουσι κυβερνᾶν.

Τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, ἡ εὐνομία τῆς, ἡ εὐτυχία τῆς, ἡ δόξα τῆς, ὁ βρίαμβός τῆς, θέλουσι διευθύνει καὶ τὸν νοῦν

καὶ τὴν καρδίαν καὶ τοὺς σκοποὺς καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τοῦ Κυβερνήτου. « Κύριος ἄρξει ὑμῶν· Κύριος κυβερνήσει ὑμᾶς. »

Ὅσοι ἴδατε τὴν γῆν τῆς γεννησέως σας πυρποληθεῖσαν καὶ κατασκαφεῖσαν, τοὺς γεννήτοράς σας σφαγέντας ἐμπροσθέν σας, τὰ φίλτατά σας ἀπὸ τὰς ἀγκάλας σας ἀρπαγέντα καὶ αἰχμαλωτισθέντα, ὅσοι ἐγείνατε θύματα τῆς παρανομίας καὶ τῆς ἀναρχίας τῶν ἰδίων ἀδελφῶν σας, ἀκούσατε καὶ χαίρετε, διότι παύουσιν εἰς τὸ ἐξῆς τὰ δεινά μας· διότι θέλομεν ἰδεῖ τὴν δικαιοσύνην ἰσχύουσαν, τοὺς νόμους ἐνεργουμένους, τὴν κακίαν τιμωρουμένην, τὴν ἀρετὴν βραβεουμένην, καὶ ἐνγένει τὴν πατρίδα εὐνομουμένην καὶ εὐδαιμονοῦσαν εἰς τὰ ἔσω, τροπαιοῦχον καὶ θριαμβεύουσαν εἰς τὰ ἔξω, τὴν πίστιν, ὄχι πενθοῦσαν, ἀλλὰ λαμπροφοροῦσαν καὶ χαίρουσαν.

Χαῖρε καὶ σὺ, Κυβερνήτα τῆς Ἑλλάδος, διότι μετὰ τοσοῦτον πολυχρόνιον ἀποδημίαν, ἐπιστρέφεις εἰς τὴν κοινὴν πατρίδα, τὴν βλέπεις, τὴν χαιρετᾶς, ὄχι πλέον δούλην καὶ στενάζουσαν ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἀλλ' ἐλευθέραν, ἀλλὰ δεχομένην Σε Κυβερνήτην, καὶ περιμένουσαν νὰ Σὲ ἴδῃ νὰ ὀδηγήσῃς τὰ τέκνα τῆς εἰς τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν καὶ εἰς τὴν ἀληθινὴν δόξαν. Ζῆθι! ἀλλ' ἔχων ἱερὸν ἔμβλημα τὸ « ὁ Θεὸς καὶ ἡ δικαιοσύνη κυβερνήσουσι τὴν Ἑλλάδα » Ζῆθι! ἀλλὰ κυβερνῶν οὕτως, ὥστε νὰ αἰσθανθῇ ἡ πατρίς, νὰ καταλάβωμεν καὶ ἡμεῖς, νὰ ἐπαναλάβῃ ἡ ἀδέκαστος ἱστορία, νὰ ἀντηγήσωσιν ὅλοι οἱ αἰῶνες, ὅτι οὐ Σὺ, οὐδὲ ὁ υἱός σου, οὐδὲ ὁ οἰκειὸς σου, οὐδὲ ὁ φίλος σου, οὐδὲ πνεῦμα πατρίας, ἀλλ' ἀληθῶς αὐτὸς ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ δίκαιον, αὐτοὶ τῆς Ἑλλάδος οἱ θεσμοὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ σου κυβερνῶσι.

Καὶ τῶντι, ἐὰν ὅποιονδήποτε ἔθνος, διὰ νὰ ὑπάρχῃ ἐλευθέρων, διὰ νὰ συντηρῆται κραταιοῦμενον, διὰ νὰ εὐτυχῇ βελτιοῦμενον, εἶναι ἀνάγκη νὰ κυβερνᾶται διὰ μόνων τῶν νό-

μων τούς όποιους ό Θεός διάταξεν ως κανόνας ελευθερίας ελευθερίου λαού κυβερνήσεως, πολύ μεγαλύτεραν ανάγκην έχει σήμεραν ή Ελλάς να διευθύνεται υπό μόνον τών τοιούτων νόμων διά Σου . . . .

Άλλ' ω σεβάσμιε Πρόεδρε, και Βουλευταί! Ω εύτυχη της Ελλάδος λαέ! τί άραγε δύναται να δικαιώση την τσοαύτην χαράν μας; τί να υποστηρίξη τας ελπίδας μας; τί να μάς παραστήση τόν άνδρα εις τόν όποιον ή πατρίς επιστεύθη την υποστήριξιν και ενεργειαν τών νόμων της; τί να μάς δείξη την επιρόην, την όποιαν θέλε: μεταχειρισθί προς εκτέλεσιν όλων όσα και εις την μερικην και εις την γενικην ευδαιμονίαν ενός εκάστου συντείνουσιν;

Η πολιτική σύνεσις του και εμπειρία, ό λαμπρός δρόμος τόν όποιον εις τόν πολιτικό κόσμον διάτρεξεν, ό ύψηλός βαθμός τόν όποιον εις ένα τών δυνατωτέρων θρόνων της οικουμένης είχε, και τόν όποιον διά την πατρίδα παρέβλεψεν, ή προς αυτήν αγάπη και άφοσίωσις του, μάς βεβαιώνουσι τά πρώτα: τó δέ τελευταίον μάς πιστοποιούσι και άλλα μόν πολλά, μάλιστα δέ όσα εις την έν Τροιζήνι Συνέλευσιν συνέβησαν.

Τίποτε αληθώς δέν ήμπορεί να παραστήση λαμπρότερον την προς αυτόν όλου τού έθνους μεγάλην και ύπόληψιν και πεποίθησιν παρά τó αξιομνημόνευτον εκείνο ψήφισμα, διά τού όποιου εκάλεσθη όμοφώνως Κυβερνήτης της Ελλάδος.

Όσοι εύρέθητε εις την έθνικην εκείνην συνέλευσιν, ένθυμείσθε ακόμη ποία άγρια πάθη ήγήρθησαν διά να καταστρέψωσιν ό,τι ή μανία τών τυράννων ή παρέβλεψεν ή δέν έδυνήθη να άφανίση: ποία φιλξ διχονοιών έξήφθη, διά να κατακάυση όσα τά έθρικόν πυρ δέν ήμπόρεσε να καταφλέξη: πώς ό Έλλην κατά τού Έλληνοσ, ό συγγενής κατά τού συγγενοσ, ό αδελφός κατά τού αδελφού καθωπλίζετο, και ό άσπλαχνος και άδυσώπητος έμφύλιος πόλεμος έτοιμάζετα

να καταφέρη την τελευταίαν εις την πνέουσαν τά λούσθια πατρίδα πληγήν! Τότε μόλις προφέρεται τó όνομα τού Καποδίστρια, και όλα καταπραύνονται: ή όρμη τών άγρίων παθών κατέπαυσε, και τά όλέθρια τών διχονοιών άποτελέσματα έμποδίσθησαν. Φέρετς ακόμη κατά νοϋν πόσην χαράν έπροξένησεν ή εκλογή του: με ποίαν αγαλλίασιν την έδέχθησαν οι εκεί εύρεθέντες: με πόσην ταχύτητα διεδόθη εις όλον τó έθνος, και ποίας ελπίδας τού ένέπνευσεν.

Άλλ' άν, ω Κυβερνήτα της Ελλάδος, αι λαμπρότεροι στιγμήαι της εις αυτήν πολιτικής ζωής Σου εφάνησαν από την έν Τροιζήνι συνέλευσιν, τó μεγαλύτερον όμως τού βίου Σου κατόρθωμα άρχίζει από την σήμεραν, και μέλλει ακόμη να κατορθωθί.

Και είναι ή κατάπαυσις τών διχονοιών, ή διάλυσις τών φατριών, ή όρθή, ή δικαία, ή μη ψευδομένη τó όνομα κυβέρνησις της Ελλάδος, ή αναγέννησις ανθρώπων, ή ανάπλασις αληθινών Έλλήνων. Κατόρθωμα τρώντι, όσον δύσκολον, όσον έργώδες, όσον μέγα, άλλο τόσον περιφανές, λαμπρόν, ένδοξόν. Διά να επιτύχησ δέ τόν ύψηλόν τούτον και μόνον σκοπόν, άκουσον την αλήθειαν και από άνθρωπον, όστι δέν έχει κάμμίαν πρόφασιν να Σε είπη ψεύδοσ.

Αφ' ου άποβλέψης πρώτον εις εκείνον όστις κυβερνά τά πάντα, αφ' ου στοχασθής όσα ή μετ' επιμελείας έρευνα τού νοός και της καρδιάς τού ανθρώπου, και μάλιστα τού Έλληνοσ, όσα ή άκριβής παρατήρησις της ιστορίας τών ελευθέρων έθνών, ή αρχή, ή πρόοδοσ, ή άκμή και παρακμή των, τά αίτια της άποτυχίας ή επιτυχίας των, της δόξης ή άδοξίας των, της κακοδαιμονίας ή ευδαιμονίας των, όσα τέλος αι βαθείαι πολιτικάί Σου γνώσεις Σε ύπαγορεύουσιν: αφ' ου συλλογισθής όλα τά αναγκαία μέσα, τά όποία πρέπει να βάλησ εις πρᾶξιν διά την κλην εκβασιν τού μεγάλου αυτού έγχειρήματος, ένθυμού προσέτι ότι, άν στρέψης όλίγον μόνον τούσ όφθαλμούς προς τó μέρος τούτο, βλέπεισ την γήν τού Σόλωνοσ και τού Αριστείδου, εάν προς εκείνο, την γήν τού Λυκούργου και τού Αεωνίδου: ότι εύρίσκεσαι εις τó μέρος εκείνο τής Ελλάδος, όπου ήφανίσθησαν όλαι τού μεγαλύτερου τυράννου τού κόσμου αι δυνάμεις, έτάφησαν όλαι τής τυραννίας αι ελπίδες, και έστερωθή ή φαεινή, ή μεγαλόδοξοσ της

ἐλευθερίας κρηπίς, εἰς τὴν ὁποίαν, ὅποιον ἔθνος θέλει, ἀναπαύεται, καὶ μένει ἐλεύθερον· ὅτι τὸ ἔδαφος τὸ ὅποιον πατεῖς, εἶναι ἐρείπια ἐπισήμου καὶ ἐλευθέρας πόλεως τῆς Ἑλλάδος· αὐτὴ, τὴν ὁποίαν τώρα βλέπεις, ἀνηγέρθη παραδόξως ἀπὸ τὴν τέφραν τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πυρποληθεισῶν πόλεων· ὁ λαὸς ὅστις σὲ περικυκλῶνει, ἔμεινεν ἄπολις καὶ ἄοκος δι' αὐτήν.

Ἐνθυμοῦ ὅτι ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὅλων τῶν αἰῶνων, αὐτῆς τῆς συνειδήσεώς Σου, ἀνεδέχθης νὰ κυβερνήσῃς τοὺς ἀδελφούς Σου, τὸ ἔθνος Σου, ἔθνος τὸ ὅποιον πρῶτον ἐδίδαξες τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ἔχουσι δικαιώματα, καὶ πρῶτον ἐδίδαξεν εἰς αὐτοὺς ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ζῶσιν ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς· τὸ ὅποιον, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐλευθέρας κυβερνήσεώς σου ἐγέννησε τοὺς μεγαλύτερους ἀνδρας ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ὅποιον ὅλας τὰς δυστυχίας καὶ τὰς συμφορὰς ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ, ὄχι ὁμῶς καὶ νὰ μένῃ διὰ παντὸς δεδουλωμένον.

Φέρε πάντοτε κατὰ νοῦν, ὅτι πρὸ ὀλίγων ἡδὴ ἔτων ἐσύντριψε τὰς ἀλύσεις μὲ τὰς ὁποίας ἦτο δεμένον, καὶ ἐτίναξεν τὸν βαρύτερον τῆς δουλείας ζυγόν· ὅτι ἀπεφάσισεν ἢ νὰ ζήσῃ αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον, ἢ νὰ ταφῇ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς ἐπισημοτέρας διὰ τὴν ἐλευθερίαν γῆς τοῦ κόσμου· ὅτι διὰ νὰ τὴν ἀναλάβῃ πάλιν, ἴδε τοὺς ἱερεῖς τῆς ἱερᾶς θρησκείας του κρεμαμένους καὶ συρμένους εἰς τὴν γῆν ὡς καταδίκους, τὸ Βυζάντιον, τὴν Σμύρνην, πολλὰς τῆς Ἀσίας, τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν περὶ αὐτὰς νήσων γῶρας βαμμένας μὲ αἷμα τῶν τέκνων του, τὰς Κυθωνίας, πρώτην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων θῦμα γενομένην τῆς μανίας τῶν τυράννων, πυρποληθείσας καὶ καταστραφείσας ἀπὸ τὴν Θράκην ἕως εἰς τὴν Ἠπειρον, καὶ ἀπὸ τὴν Ἠπειρον ἕως εἰς τὸ ἔσχατον τῆς Πελοποννήσου ἀκρωτήριον, τὰς ἐπισημοτέρας πόλεις καὶ κωμοπόλεις του κατηδαφισμένας καὶ ἐρημωμένας· ὅτι μ' ὅλας τὰς ταλαιπωρίας, μ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις, καὶ τὰς πολυειδεῖς ἐναντιώσεις, μ' ὅλην τὴν φρίκην τὴν ὁποίαν ἐμπνέουσιν αἱ τρομεραὶ σκηναὶ τῶν πυρπολήσεων, τῶν ἀγαστατώσεων, τοῦ ἀνδραποδισμοῦ, τῶν σφαγῶν, ἐθριαμβεῖσε καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ διὰ τῆς ἀνδρίας τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ ναυτικοῦ του ἔσεισεν ἐν θεμελίῳ τὸν θρόνον τοῦ Σαυλατᾶ

νου, καὶ τὸ θαυμασιώτερον, ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τῶν φλογῶν καὶ τοῦ ἐθρικοῦ σιδήρου, τοῦ κρότου τῶν ὄπλων καὶ τῆς συγκρούσεως τῶν πλοίων, ἐσυλλογίσθη καὶ ἐδυνήθη νὰ συντάξῃ Πολιτικὸν Σύνταγμα, κατὰ τὸ ὅποιον ἠθέλησε νὰ πολιτευέται, καὶ τὸ ὅποιον μὲ τὸ αἷμα του ἀπεφάσισε νὰ ὑπεραπίζεταί.

Μὴ λησμονήσῃς ποτὲ, ὅτι ἔπειτα, τὸ ψεῦδος, ἡ διαβολή, αἱ συκοφανταί, ἡ ὑπουλος καὶ ραδιουργὸς ἀντενέργεια, αἱ κατὰ χάριν καὶ βίαν γινόμεναι ἐκλογαί, αἱ χαμερπεῖς ἰδιοτέλειαι, ἡ κατάχρησις τῶν κοινῶν, ἡ παραβασίς αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Συντάγματος, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, μᾶς ἔκαμαν νὰ θρηνησῶμεν διὰ τὴν Χίον, νὰ κλαύσωμεν διὰ τὴν Κρήτην, διὰ τὴν Κᾶσσον, διὰ τὰ Βαρὰ, διὰ τὸ Νεόκαστρον, νὰ στενάχωμεν ἀκόμη πικρὰ διὰ τὸ Μεσολόγγιον καὶ διὰ τὰς Ἀθήνας, νὰ γίνωμεν δάκρυα δι' ὅσα εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα συνέβησαν καὶ συμβαίνουσι κακὰ, νὰ βλέπωμεν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τὸν Αἰγύπτιον, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου τὸν Τοῦρκον περιφερομένους, πυρπολοῦντας, αἰχμαλωτίζοντας, σφαζόντας, καὶ τὸ χειρότερον καὶ πολλῆς λύπης καὶ ἀθυμίας καὶ πολλῶν δακρύων ἀξίον, ὡς ἂν ἐπρόκειτο ἀγὼν, ὄχι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος, ὄχι τῆς δόξης, ἀλλὰ τῆς ἀρπαγῆς, τῆς καταδυναστεύσεως τῶν ἰδίων ἀδελφῶν μας, νὰ βλέπωμεν ἐνταυτῷ αὐτὸς ἐκείνους, εἰς τῶν ὁποίων τὴν δύναμιν καὶ ἐπιρροὴν καὶ σύνεσιν εἶχοντες τὰς ἐλπίδας, συνεριζομένους τίς τίνα νὰ ὑποσκελίσῃ, τίς τίνα νὰ καταβάλλῃ καὶ ν' ἀφανίσῃ αὐτοὺς ἐκείνους, εἰς τῶν ὁποίων τὸν βραχίονα καὶ τὴν ἀνδρίαν ἠλπίζομεν, φιλοτιμουμένους τίς τίνα νὰ ὑπερβῇ κατὰ τὴν κακουργίαν καὶ κατὰ τὴν εἰς τοὺς νόμους ἀπειθειαν· τὰς δὲ συμφορὰς τῆς πατρίδος νὰ κορυφωθῶσι τόσον, καὶ τὰς πληγὰς τῆς νὰ γείνωσι τόσον ἀφόρητοι, καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ πάντων τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνων ἱερωτάτου καὶ δικαιοτάτου νὰ σμαρτωθῇ τόσον, ὥστε ὀλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς Σὲ μόνον ν' ἀποβλέπῃ, καὶ Σὲ ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν, καὶ ἀπὸ στιγμῆν εἰς στιγμῆν νὰ περιμένῃ, διὰ νὰ φθάσῃ, νὰ παύσῃ τὰ δεινάτου, καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὰς πληγὰς του, νὰ τὸ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὸ χάος τῆς ἀναρχίας καὶ ἀνο-

σμίας διὰ τοῦ ὁποίου περιεκαλύφθη, καὶ νὰ τὸ ἀναδείξῃς εὐνομούμενον, λαμπρὸν, καὶ περιδόξον.

Ἐχε λοιπὸν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ὅσον αἱ συμφοραὶ τοῦ εἶναι δειναί, αἱ πληγαὶ τοῦ δυσίατοι, ὁ κίνδυνος προφανής, ὅσον ἢ διὰ τὴν ἐκλογὴν σου χάραμας, ἢ διὰ τὴν ἔλευσίν σου ἀγαλλίασίς μας, αἱ εἰς Σε ἐλπίδες μας ὑπάρχουσι μεγάλαι, τόσον μεγαλητέρας καὶ προσοχῆς καὶ προφυλακῆς εἶναι χρεῖα, μὴν εὖρη χώραν εἰς τὴν ψυχὴν σου, εἰς τὰς πράξεις σου, εἰς τὰς ἐκλογάς τὰς ὁποίας μέλλεις νὰ κάμῃς τῶν διαφόρων ὑπουργῶν σου, καμμία ἀπὸ τὰς ὀλεθρίους ἐκείνας ἀφορμὰς, διὰ τὰς ὁποίας ἐκινδύνευον νὰ ματαιωθῶσι βέβαια ὅλα αἱ θυσίαι, ὅλοι οἱ ἀγῶνες, ὅλα τὰ αἵματα τὰ ὁποία ἐθύθησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους μας, ἐὰν μεγάλαι καὶ σεβασταὶ δυνάμεις δὲν τὸ εὐσπλαγγίζοντο καὶ δὲν τὸ ἐλάμβανον ὑπὸ τὴν ἰδίαν προστασίαν καὶ υπεράσπισιν. Μὴ συγχωρήσῃς εἰς κανένα νὰ πράξῃ μηδὲ τὸ παραμικρὸν ἀπὸ ὅσα ἐκάμην νὰ κινδυνεύῃ νὰ σπαραχθῇ ἡ Ἑλλάς, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑπὲρ αὐτῆς θριαμβῶν αὐτῶν τῶν Σεβαστῶν Μεγάλων δυνάμεων.

Ἐνθυμοῦ τελευταῖον, ὅτι ὅλη ἡ Εὐρώπη, ὅλος ὁ κόσμος, ὅλοι οἱ φίλοι τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀνθρωπότητος, αὐτὴ ἐκείνη ἡ Ἑλλάς, διευθύνουσιν εἰς Σε τὰ ὄμματά, ὡς εἰς τὸ ὠραιότερον, τὸ λαμπρότερον καὶ ἐνδοξότερον στάδιον κατὰ τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς ἀνομίας πρωταγωνιζόμενον.

Ἐὰν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐνθυμούμενος κατορθώσῃς, ὥστε νὰ παύσωσιν αἱ διχόνοια, νὰ διαλυθῶσιν αἱ φατρίαι, νὰ ἐνεργῶνται καὶ νὰ ἰσχύωσιν οἱ νόμοι, νὰ ἀσφαλισθῇ ἕκαστου ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ, ἡ ἰδιοκτησία· ἐὰν ἐμπνεύσῃς τὴν ὁμόνοιαν, τὴν συμφωνίαν, καὶ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην· ἐὰν ὀδηγήσῃς τοὺς πολιτικούς της εἰς τὰ ἀληθινὰ αὐτῆς συμφέροντα, καὶ τοὺς πολεμικούς της εἰς τὴν ἀληθινὴν αὐτῆς δόξαν· ἐὰν κάμῃς ὥστε νὰ εὐδαιμονῇ ἐσωτερικῶς εὐνομούμενη, καὶ νὰ θριαμβεύωσι τὰ ὄπλα της κατὰ τοῦ ἀσπόνδου ἐχθροῦ της, νὰ μὴν ἀσάλευτος καὶ ἀκλόνητος ἡ ἀνεξάρτησία της, ὡ ποία δόξα τότε! ἀλλὰ τότε καὶ μόνον, Σε περιμένει! ποῖοι στέφανοι Σε ἐτοιμάζονται! ποῖοι αἰῶνες θέλουσι παραλάβει τὸ ὄνομά σου!

Ἐὰν ἄνθρωπος δὲν ἐδέχθη ἀκόμη κυβερνήσιν ἔθνους με

ὁποίας καὶ εἰς ὁποίας περιστάσεις ἀναδέξασαι. Σὺ τὴν κυβερνήσιν τοῦ ἔθνους σου, ἤξευρε ὅτι καὶ ἄνθρωπος δὲν ἐδοξάσθη ἀκόμη, ὡς Σὺ μέλλεις νὰ δοξασθῇς, ἐν κατορθώσῃς τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα . . . .

Ἄλλ' ὦ Κυβερνήτα τοῦ Παντός! Σε ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδίας ἐπικαλούμεθα! Διαφύλαξον τὸν Κυβερνήτην ἡμῶν καθαρὸν ἀπὸ τὸ ὀλέθριον τῶν φατριῶν μίσημα! Φώτισέ τον νὰ μάθῃ ὅλας τὰς ἀληθινὰς τῶν μεγάλων δυστυχιῶν καὶ συμφορῶν μας αἰτίας, καὶ νὰ τὰς ἐξαλείψῃ· νὰ γνωρίσῃ ὅλας τὰς πληγὰς μας, καὶ νὰ τὰς θεραπεύσῃ· νὰ μὴν ἀπατάται ἀπὸ τοὺς λόγους μηδὲ ἀπὸ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ νὰ ἐρευνᾷ καὶ τοὺς σκοπούς καὶ τὰ ἔργα καὶ τὴν ἰκανότητα ὧν ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους μέλλει νὰ ἐμπιστευθῇ τὰ ἱερά τῆς πατρίδος ὑπουργήματα! Ἐνίσχυσέ τον νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν ὅλα ὅσα εἰς τὴν εὐνομίαν καὶ ἀληθινὴν αὐτῆς εὐδαιμονίαν συντείνουσιν! Ἀξιώσον δὲ καὶ ἡμᾶς νὰ ἴδωμεν τελευταῖον τὰς τόσον ἐπιθυμητὰς καὶ εὐκαταίας ἡμέρας τῆς δικαίας καὶ ἀληθινῆς κυβερνήσεως, τὴν πατρίδα ἀληθῶς ἐλευθέραν, αὐτόνομον, καὶ ἀνεξάρτητον, καὶ νὰ καυχώμεθα ὅτι οὐχὶ πάθος χαμερπές, οὐδὲ ἰδιοτέλεια, οὐδὲ πνεῦμα φατρίας, ἀλλ' αὐτὸ τὸ δίκαιον, αὐτὸ τῆς Ἑλλάδος τὸ Πολιτικὸν Σύνταγμα, αὐτὸς Σὺ κυβερνᾷς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ αὐτῆς Κυβερνήτου. Γένοιτο!

ΚΟΙΝΩΝΙΚὴ Οἰκονομία.

Ἄρθρον Δ'. (1)

Εἰς ὅλα τῆς βιομηχανίας τὰ παράγματα ἀνευρίσκονται, ὡς προσέπομεν, μᾶλλον ἢ ἦτον τὰ τρία ταῦτα· ποιά τις ἐπισημονικὴ προπαρασκευῆ· ἐφαρμοστικὴ ἐπιχειρήσις· καὶ ἐκτέλεσις ἐργατικὴ. Οἱ ὠραῖοι καρποὶ, λόγου χάριν, ἐν ᾧ φαίνονται ὅτι ἀπὸ μόνῃν τὴν εὐκαρτίαν τῆς γῆς προκύπτουσιν, ὀφείλονται ὅμως εἰς τὰς φροντίδας τοῦ γεωπόνου, συγκεκριμένως ἐκ τῶν τριῶν ἐκείνων στοιχείων ὁ καρπὸς φύεται μὲν ἀλλοῦ κατὰ βιομηχανικὴν τινα ἐπιχείρησιν, μεταφέρεται δὲ εἰς

(1) Ἰδὲ ἀριθμ. 8, σελ. 9· καὶ τὰ προηγούμενα, διηθημένα ἐκ τῶν τοῦ Σαίη.

Ευρώπην κατ' ἄλλην, ἢ καὶ πολλὰς, συνεργοῦντων δηλαδὴ, τοῦ διαγορᾶζοντος αὐτὸν ἐμπορίου, εἰδήμονος γεωγραφικῶν καὶ ἐμπορικῶν, τοῦ ναυκλήρου καὶ τοῦ ναυπηγοῦ, τέλος τῶν ναυτῶν, τῶν ἐπιστατῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐργομάχων ἐκτελεστών. Καὶ εἰς αὐτὰς δὲ ἀκόμη τὰς ἀγροικότερας κοινωνίας ἐντυγχάνομεν τὰ τρία βιομηχανικὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ φορτικώτερα, καὶ πρὸς ἄλλας χρεῖας τετραμμένα. Ἡ οἱ νομάδες Τάρταροι δὲν ἔχουσι κτηνιατρικὰς γνώσεις, καὶ φυσικῆς ἱστορίας πρὸς διάγνωσιν τῶν νομῶν, καὶ γεωγραφίας δὲ καὶ ἀστρονομίας, δι' ὧν ὀδηγοῦσι μὲν τὰ ποίμνια καὶ τὰς φυλάς των, αὐξάνουσι δὲ τὰ πλοῦτητων; Ἀλλ' εἶνε αὐτοὶ καὶ χειροτέχναι, διότι κατασκευάζουσι τὸ ὕψασμα τῶν σκηνῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων, τὰ ἀμάξια, τὴν συρμίσιν τῶν σκευοφόρων καὶ ὑπόζυγιον ζώων, ἔτι δὲ καὶ τυρία καὶ ἀνεξεσμένα ποτά (liqueurs fermentées). Καὶ τί ἄλλο εἰμὴ χεῖρες ὑπηρετῶν ἐκτελοῦσι ταῦτα; Ἄρα βιομηχανικὸς ἐπιχειρητὴς εἶνε ὁ ἀρχηγὸς τῆς φυλῆς, διὰ τῶν ἐργατῶν ἐφαρμοζῶν εἰς τὴν παραγωγὴν τὰς ἐκεῖ ὑπαρχούσας ἐπιστημονικὰς γνώσεις. Τὰ αὐτὰ συμβαίνουσι καὶ παρὰ τοῖς ἀγρίοις, τῶν ὁποίων θαυμάζονται εἰς πολλὰ ἢ παρατήρησις, ἢ πείρα, ἢ νοημοσύνη, καὶ ἢ ἐπιδεξιότης. Καὶ λοιπὸν περὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἱκανότητα οἱ ἄνθρωποι δὲν διαφέρουσιν ἀλλήλων εἰμὴ κατὰ τὸ περισσώτερον καὶ τὸ ὀλιγώτερον. Ἄνθρωπος πάντη ἀμαθὴς δὲν ὑπάρχει. Ὁ ἀμαθέστερος, εἶνε ἥττον εἰδήμων παρ' ἄλλον τινά· καὶ ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅσα μᾶς μένουσι νὰ μάθωμεν περὶ πάντων σχεδόν, ἀναγκαζόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ σοφώτατος ἐξ ἡμῶν δὲν εἶνε εἰμὴ ὁ ὀλιγώτερον ἀμαθής. Πολλὰ δὲ ἐπιστημονικῶν Ἀκαδημιῶν μέλη ἤθελαν συλλέξῃ ποτὲ θαυμασιὰς τινὰς πληροφορίας καὶ ἀπὸ σολοίκους βοσκούς.

Διὰ ταύτης τῆς ἀναλύσεως τῶν βιομηχανικῶν λειτουργιῶν, ἀποκαλύπτονται αἱ κατὰ τὰ στάδιον τῆς παραγωγῆς ἐλλείψεις ἢ ἀτέλειαι καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν.

Νὰ ἔχωμεν δὲ πρὸς ὄφθαλμῶν ὅτι κύριος ἐνεργήτωρ (agent) τῆς παραγωγῆς εἶνε ὁ ἐπιχειρητὴς, ἐν μέσῳ μὲν καθιστάμενος ἐπιστήμης καὶ ἐργασίας, ἀπαραιτήτων αὐτῶν εἰς δημιουργίαν, αὐτὸς δὲ συντρέπων ἐκείνας εἰς δρᾶσιν ἐκφέρουσαν τὰς ἀξίας. Πρώτη του ἀρετὴ εἶνε τὸ

διαγνωστικὸν τῶν κοινωνικῶν χρεῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἐπαρκούντων εἰς αὐτὰς μέσων, καὶ τὸ νὰ συγκρίνη εὐφωῶς τὸν σκοπὸν μὲ ταῦτα. Ἐνδέχεται μὲν νὰ ᾔνε ἀνεπιστήμων αὐτὸς, φθάνει μόνον νὰ μεταχειρισθῇ νουεγῶς τὴν ἐπιστήμην τῶν ἄλλων· δύναται νὰ μὴ βάλῃ καὶ χεῖρα εἰς τὴν ἐργασίαν, μεταχειριζόμενος ξένας χεῖρας· ἀλλ' ἢ κρίσις τῷ εἶνε ἀναγκασιότατη, διὰ νὰ μὴ παράξῃ πολυεξόδως πράγματα μηδεμίαν ἔχοντα ἀξίαν, καὶ βλάβη καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν τόπον. Διὰ τοῦτο ὅλα ὅσα τείνουσι νὰ ἐπανορθώσωσι τὸ κριτικὸν τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ δώσωσιν ἀκριβεῖς ἰδέας περὶ ἐκάστου πράγματος, λυσιτελοῦσιν εἰς τὴν τοῦ πλοῦτου παραγωγὴν· ὡς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅσα παραστρέφουσι τὰς ἰδέας, διασφείρουσι τὴν κρίσιν, καὶ προσάπτουσι τ' ἀποτελέσματα εἰς αἰτίας ψευδεῖς, ἐκεῖνα ὑπάρχουσι βλαβερὰ εἰς τὴν παραγωγὴν, καὶ ἐπομένως εἰς τὸ εὖ εἶναι τῶν ἐθνῶν.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ λαὸς δὲν δύναται νὰ ἔχη σοφίαν Ἀκαδημαϊκὴν. Παντοῦ τὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων θέλει ἀγνοεῖ πολλὰ. Καὶ τοῦτο δὲν εἶνε κακόν· διότι ἂν ἠθέλαμεν νὰ ἐγγράψωμεν εἰς τὴν μνήμην μας ὅσα μαθήσεως ἄξιαι, ἔπρεπε ν' ἀφιερῶσωμεν ὅλην τὴν ὑπαρξίν μας, καὶ δὲν μᾶς ἔλενον οὔτε καιρὸς οὔτε δυνάμεις διὰ τὸν ἐνεργητικὸν βίον, ἀναγκαῖον εἰς ἐπάρκεσιν τῶν χρεῶν μας. Ὅτι οὗτοι ἀγνοεῖ, τὸ ἐξέφει ὁ ἄλλος, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀναπληρούμεν τὴν ἔλλειψίν μας. Τὸ νὰ ἔχη ὅμως ἕκαστος ἰδέας ἀκριβεῖς περὶ τῶν τοῦ ἐπιτηδεύματός του, εἰς τοῦτο συνίσταται ἢ ἐπίδοσις ἐνὸς ἐθνους, καὶ τοῦτο, ὡς δυνατόν, εἶνε καὶ πρέπον νὰ ζητῶμεν, διότι ἡ ἀγνοία εἶνε δεινῶν δεινὴ μῆτηρ.

Αἱ ἐπιστημονικαὶ γνώσεις κυκλοφοροῦνται ἀπὸ τόπον εἰς τόπον εὐκολώτερα παρὰ τὰς ἀρετὰς τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρητῶν. Αὗται, προσωπικώτεροι οὔσαι, δυσκόλως μεταδίδονται εἰς ἄλλους· λόγου χάριν, τὸ κριτικόν, ἐν ᾧ ἡ μάθησις εἶνε μεταδόσιμος. Καὶ οἱ μὲν ἐπιχειρητῆται φειδωλεύονται τὰς ὑπαρχούσας μεθόδους καὶ δεξιότητάς των, οἱ δὲ σοφοὶ ἐλευθεριώτεροι εἶνε περὶ τὴν κοινωνίαν τῶν γινωσκουμένων, καὶ τὰ διαχέουσι διδάσκοντες καὶ βιβλία δημοσιεύοντες, δι' ὧν καὶ δοξάζονται καὶ εὐποροῦσιν.

Ἡ ἀμάθεια τῶν βιομηχανικῶν, τοὺς κρατεῖ προσηλωμένους εἰς παλαιὰς τριβάς (routines), ὅσον μωραὶ καὶ ἂν ᾔνε

αὐταί· ἄλλοτε πάλιν αἱ ἐπιδόσεις τῆς βιομηχανίας δικάζονται κατὰ τὸν ἐθνικὸν καὶ ἐπαρχιακὸν χαρακτήρα τῶν κατόικων, ἢ ῥάθυμον ὄντα καὶ νοθρὸν, ἢ ὀξὺν καὶ νοσημον, ἢ ἀλλοῖον τινά. Ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ Ἀγγλὸς ἐργάτης, ὅπως προσκείμενοι εἰς τὸ ἔργον τῶν, μηδὲ περιελκόμενοι, δὲν ὑποφέρουσι νὰ ἐκβάλωσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν πράγματα ἀτελέστερον ὁ Γάλλος εἶνε πολλάκις κούφος, καὶ τῆς τελειότητος ἄφροντις· ἀγαπᾷ νὰ περισπᾶται γελᾷ, τραγωδεῖ, ὡς ἐὰν ἡ εὐθυμία ἔτικτε τὴν εὐπορίαν· ὁ Ἰσπανὸς ἐργάτης προκρίνει νὰ περιπατῆ κακενδύτης καὶ μόλις τρεφόμενος παρὰ νὰ δουλεύῃ καὶ ἄλλοι ἄλλως. Πλὴν ἡ πείρα τῶν αἰῶνων μᾶς διδάσκει ὅτι αἱ βιομηχανικαὶ ἀρεταὶ ἀποκρίονται καὶ γίνονται ὡς καὶ τὰ λοιπὰ, ἐπειδὴ καὶ τὰ βιομηχανικώτατα τῶν σημερινῶν ἀκμαζόντων ἐθνῶν κατάγονται ἀπὸ ἀπραγμονεστάτους προγόνους. Τοῦτο πρέπει νὰ κάμνη εὐέλπιδας τοὺς καθυστεροῦντας περὶ τὰς τέχνας λαοὺς.

Ἄλλ' ἄρα γε τὰ τρία στοιχεῖα τὰ ὅποια εὐρήκαμεν ἐνυπάρχοντα εἰς πᾶν εἶδος βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως, περιέχονται καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν τὰς παραγούσας αὐτὰ ἀποτελέσματα; Ἀναμφισβόλω· διότι καὶ ὁ σπουδᾶσας, λόγου χάριν, τὴν ἀνατομίαν, τὴν φυσιολογίαν, τὴν παθολογίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐὰν κρίνῃ ὅτι θεραπεύοντος ἀββώστους θέλουσιν ἀντιμισθωθῆ τὰ ἔξοδα καὶ οἱ κόποι του, γίνεται ἐπιχειρητὴς θεραπειῶν, ἦτοι ἰατρὸς, καὶ παραγωγὸς αὐλοῦ τινός, τῆς υγείας, μεταχειριζόμενος καὶ τὴν χειρουργίαν, ποτὲ μὲν αὐτὸς, ποτὲ δὲ δι' ἄλλων. Τοῦτο δὲ τί ἄλλο εἶνε, εἰμὴ ἐφαρμογὴ διωρισμένων τινῶν γνώσεων εἰς τὰς χρεῖας ἀνθρώπων ἄλλων ἐπαγγελμάτων; τί ἄλλο, εἰμὴ παραγωγὴ προϊόντος αὐλοῦ, ἀξίαν ἔχοντος, καὶ ἐπιδεκτικῶν ἀνταλλαγῆς;

Ἄλλ' ἄρα εἶνε μετὰ τὰ εἰρημένα νὰ ἐρευνήσωμεν καὶ ποῖαι αἱ διάφοροι βιομηχανίαι.

Περὶ τῆς φιλολογικῆς διαμάχης τῶν κυρίων Ἰγνατίου Ἡπειρώτου καὶ Μισαήλ Ἀποστολίδου.

Ἐπισηρὸν ὅτι φιλολογικὴ ἀφορμὴ ἀναψεν ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ προσωπικῆν ἔχθραν καὶ τραχὺν διαπληκτισμὸν μεταξὺ δύο ἱερέων. Ἀλλὰ πρῶτος πτάζει, ὡς φαίνεται, ὁ Κ. Μισαήλ·

τὸν δὲ Κ. Ἰγνάτιον, νέον ὄντα φύσει ὀξὺν, καὶ παραθέρμας ἀποστοματίζοντα τὴν ἀλήθειαν, ἐπῆραν ἔτι μᾶλλον αἱ καταδρομαὶ τῆς ἱερέως καὶ σοφῆς Γραμματείας, καὶ αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Κ. Μισαήλ. « Ἡ κατήχησις ἦν ἐξέδωκας ὡς ἰδικήν σου, εἶπεν ὁ Ἰγνάτιος πρὸς τοῦτον (καὶ τὸ εἶπε σκληρῶς), εἶνε κλεμμένη ἀπὸ τὸν γάλλον Φλευρῆν, καὶ ἀπόδειξις, τοῦτο καὶ τοῦτο. — « Ὁχι, ἀποκρίνεται ὁ Μ., καὶ φλυαρεῖς, ἀμαθὴς ὢν, καὶ μαθητῆς ἀυθάδης καὶ ὑβριστής. » Τότε τί κάμνει ὁ Ἰγνάτιος; Ἐξαπλῶνει εἰς τὸν τύπον μακρᾶς πλατείας τὰς ἀποδείξεις του, καὶ τῇ ἀληθείᾳ νικᾷ ἀναμφισβήτητον νίκην, καὶ καταβαλλεὶ τὸν ἀντίπαλον, μηδεμίαν ἀφίνων ἀμφιβολίαν ὅτι τὸ σύγγραμμα εἶνε ἴδιον τοῦ Φλευρῆ. Πλὴν ἂς μᾶς συγχωρήσῃ ὁ Κ. Ἰγνάτιος νὰ τῷ σημειώσωμεν ὅτι ἀδικεῖ τὸ δίκαιον, καὶ τὸν φιλολογικὸν καὶ ἱερατικὸν χαρακτήρα, μεταχειριζόμενος ἀνευ ἀνάγκης ἐκπράττεις κερτόμους καὶ δυσμενεῖς. Σφάλλει δέ που καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν, ὑπερχπολογούμενος τρόπον τινὰ μετὰ συμμάχου ἀσθενοῦς, τοῦ μακαρίτου Κούμα, τῶν τῆς χρονολογίας Οὐσσέρου, καὶ Πεταυίου, πτοηθέντων ὑπὸ ἠρωτηριασμένων ἀντιγράφων τοῦ Ἑβραϊκοῦ τῆς γραφῆς κειμένου. Πρὸς ταῦτα ἀντίκειται μὲν ἡ παράδοσις τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, βάσιν ἔχουσα ἀκράδαντον τὰ τε παρὰ τῶν Ἑβδομήκοντα μεθερμηνευθέντα ἐκ τῶν τότε ὑπαρχόντων πρισῶν Ἑβραϊκῶν κωδίκων, καὶ τὰ πρὸς αὐτὰ ἀκριβῶς χρονολογηθέντα παρὰ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, ἀντίκεινται δὲ καὶ ὅσα ἔγραψεν ὁ Βόσσιος, ἀθλητῆς ῥωμαλέος περὶ τοὺς λόγους καὶ περὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν χρόνων. Ἐν τοσούτῳ ἡμεῖς εὐκρινῶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν τοὺς διαφορομένους φιλιωθέντας, δεινὸν νομίζοντας πάντοτε τὴν ἠθικὴν διχνοσίαν καὶ ἔχθραν τῶν ἀδελφῶν, καὶ πάντοτε ἀποστουγόντες τὰς ἀρκετικὰς αἰτίας αὐτῆς, οἵτινες καὶ ἄκοντας καταφέρουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐπέκεινα τοῦ μετρίου.

Ὁ ἀναπεσόμενος ἀήρ (1).

Ἀν εἶνε τίποτε ἀξιολογώτερον παρὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας, διὰ τῶν ὁποίων φυλάττει ὁ Θεὸς τοῦ κόσμου τὴν εὐταξίαν. Ἄν ἐγνωρίζωμεν ἐντελῶς ὅλα τὰ θαυμάσια, ὅσα μᾶς περιку-

(1) Ἐκ τῆς Συμριναίας συλλογῆς.

κλόνουν, ἠθέλαμεν εἶσθαι πλήρεις ἐκστάσεως καὶ φόβου· θεοὶ
ροῦντες δὲ καὶ ὅσα μᾶς εἶνε γνωστὰ, λαμβάνομεν τὴν ὑψί-
στην τῶν πνευματικῶν ἡδονῶν.

Ὁ ἀήρ σύγκειται ἀπὸ δύο ἀέρια διάφορα, ἀναμιγμένα
κατ' ἀναλογίαν τινὰ ἰδιαιτέραν. Εἰς κάθε 100 μέρη αὐτοῦ
εὐρίσκονται 22 μέρη ὀξυγόνου, ἤτοι ζωτικῆς ἀέρος. Τὸ ὀξυ-
γόνον εἶνε ἀνγκαιῶν εἰς τὴν ὑπαρξίν τῶν ἀνθρώπων καὶ
τῶν λοιπῶν ζώων, τὰ ὅποια χωρὶς αὐτοῦ ἤθελαν ἀποθ' ἀνεῖν·
οὐδὲ ἠμποροῦσε τίποτε νὰ ἀνάψῃ ἢ νὰ καῖῃ χωρὶς τοῦ ζωτι-
κοῦ τούτου ἀέρος τὴν βοήθειαν. Τὸ δὲ νιτρογόνον κατ' ἑαυ-
τὸ μὲν εἶνε θανατηφόρον· χρησιμεύει ὅμως πρὸς ἐλάττωσιν
τῆς δυνάμεως τοῦ ὀξυγονικοῦ μέρους, τὸ ὅποῖον, ἀσυγκέραστον,
ἤθελεν εἶσθαι πᾶρα πολὺ σφοδρὸν διὰ τὸ ἀνθρώπινον σύ-
στημα.

Ἄλλ' ἔν, ὡς εἶνε φανερόν, δαπανᾶται κατ' ἡμέραν μεγίστη
ποσότης τοῦ ὀξυγόνου, πῶς ἀναπληροῦται ἢ ἔλλειψις; Παρὰ
τὰ μνημονευθέντα δύο ἀέρια, ὑπάρχει καὶ ἄλλο εἰς τὴν ἀ-
τμοσφαῖραν, καλούμενον ἀνθρακικὸν ὀξύ, τὸ ὅποῖον σύγκει-
ται ἀπὸ ἀνθρακκ καὶ ζωτικῆς ἀέρας. --- Τὸ μὲν ὄνομα ἀγνοοῦν
οἱ πλείότεροι· ὅλοι ὅμως γνωρίζουν τὸ πρᾶγμα. Αὐτὸ δίδει
πνεῦμα εἰς τὸν ζύθον, τὸν οἶνον κτλ· ἔως δὲ καὶ εἰς τὸ νερόν,
τὸ ὅποῖον ἀφ' οὗ βρασθῆ, γίνεταί ἄνοστον, ἐπειδὴ χάνει τὸ
ἀνθρακικὸν αὐτοῦ ὀξύ.

Γεννᾶται δὲ τὸ ἀνθρακικὸν τοῦτο ὀξύ ἀπὸ τὴν ἀναπνοὴν
ζώων καὶ τὴν σῆψιν ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν οὐσιῶν. Ὀν ὅπως
βλαπτικώτατον εἰς ἡμᾶς, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐκβαίῃ ἀπὸ τὸ
μέσον, καὶ τῷ ὄντι ἐκβαίνει ἀπὸ τὸ μέσον κατὰ τὸν ἐξῆς
τρόπον. Ὅλα τὰ φυτὰ, χόρται, βοτάναι, δένδρα κτλ· ῥοφοῦν
τὸ ἀνθρακικὸν τοῦτο ὀξύ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, τρέ-
φονται μὲ τὸν ἀνθρακκα, καὶ δίδουν ὀπίσω τὸν ζωτικὸν ἀέρα,
ὅστις ἦτον ἐνωμένος μὲ αὐτόν. Τὴν νύκτα κάμνουν τὸ ἐναν-
τίον μ' ὅλον τοῦτο εἰς ὀλόκληρον τὸ ἡμερόνυκτον, ὀλιγοσεύουν
τὴν ποσότητα τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέως ἀερίου, καὶ ἀναπληροῦν
τὴν ἀτμοσφαῖραν ἀπὸ τὸν ζωτικὸν ἀέρα, τὸν ἀπαραιτήτως
ἀνγκαιῶν εἰς τὴν ὑπαρξίν ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν ὄλων ζώων.